

Jaká je smrt? To zjistila Anita Moorjani, která měla poslední stádium rakoviny a upadla do kómatu. Zjistila, že bez těla toho může vnímat mnohem více, než v těle, které ji vlastně omezovalo. Dokonce zjistila, že její JÁ je mnohem větší, než její tělo – že je velkolepá nádherná bytost nedílně svázaná s veškerým bytím, stejně jako my všichni. Nevědomí toho, jak jsme nádherní, nám způsobuje strach a nemoci, naopak prožitek toho, že jsme v jádru čistá láska, nás může zbavit veškerého strachu i nemocí. Toto byla přímá zkušenost Anity, kterou podrobně popisuje ve své knize **Musela jsem zemřít**. V následující kapitole popisuje jedinečným způsobem prožitek, kterým se ji podařilo přemocť rakovinu:

Anita Moorjani: Den kdy jsem „zemřela“

Panebože, cítím se neuvěřitelně! Jsem tak volná a lehká! Jak to, že už necítím v těle žádnou bolest? Kam se všechna poděla? Proč to vypadá, jako by se moje okolí ode mě vzdalovalo? Ale já se nebojím! Jak to, že se nebojím? Kam zmizel všechn můj strach? Vždyť já už ten strach nemůžu ani najít!

To jsou některé z myšlenek, které mě napadaly, když se mnou spěchali do nemocnice. Svět kolem mě začal vypadat snově a já cítila, jak mě opouští vědomí a já sklouzávám hlouběji a hlouběji do kómatu. Orgány mi začaly vypovídat službu, podlehla jsem rakovině, která mi poslední čtyři roky pustošila - požírala tělo.

Ačkoli jsem byla v bezvědomí, zřetelně jsem si uvědomovala všechno, co se kolem mě děje, včetně pocitu naléhavosti a obrovského rozčilení příbuzných, kteří mě rychle odváželi do nemocnice. Když jsme dorazili a lékařka na onkologii mě uviděla, ve tváři se jí objevilo zděšení. „Srdce vaší ženy sice pořád ještě bije,“ řekla mému manželovi Dannymu, „ale ona už tu ve skutečnosti není. Už ji nemůžeme zachránit. Je pozdě.“

O kom to ta doktorka mluví? divila jsem se. Nikdy v životě jsem se necítila líp! A proč máma a Danny (můj manžel) vypadají tak vyděšeně? Mami, prosím tě, neplač. Co se stalo? Pláčeš kvůli mně? Neplač! Já jsem v pořádku, opravdu, maminko, je mi dobře! Myslela jsem, že to říkám nahlas, ale nic ze mě nevycházelo. Neměla jsem žádný hlas.

V tomto stavu blízké smrti jsem si daleko zřetelněji než v normálním fyzickém stavu uvědomovala, co se kolem mě děje. Nepoužívala jsem svých pět fyzických smyslů, ale všechno jsem vnímala intenzivně, mnohem intenzivněji, než kdybych používala smyslové orgány. Jako by se zapojil zcela jiný typ vnímání; ostatně to bylo víc než jen vnímání - měla jsem pocit, že obsahují všechno kolem sebe, že se spojují se vším, pomalu s tím splývám.

Všimla jsem si, že sestřičky kolem mě pořád pobíhají a něco dělají. Připravovaly napojení mého téměř už neživého těla na nemocniční kyslík a další přístroje, které měly zajistit přísun tekutin a glukózy, protože jsem byla vážně podvyživená. Do nosu mi strčili hadičku vedoucí krkem do žaludku, aby mě mohli krmit přímo, a respirátorem mi do nosu vháněli kyslík.

Když se na mě někdo přišel podívat, věděla jsem, kdo to je a co dělá. Oči jsem měla sice zavřené, ale přesto jsem si intenzivně uvědomovala každý detail toho, co se kolem mě děje. Ostrost mých vjemů byla intenzivnější, než kdybych byla v bdělém stavu a používala fyzické smysly. Zdálo se, že prostě všechno vím a všechno chápu - nejen to, co se kolem mě odehrává, ale také to, co všichni kolem cítí; jako bych z každého člověka byla schopna vše vidět a cítit. Vnímala jsem z lidí strach, jejich beznaděj i rezignaci.

Maminka a Danny vypadali tak smutně a vyděšeně. Kéž by věděli, že už mě nic nebolí - kéž bych jim to mohla říct. Uvědomovala jsem si všechno kolem sebe. Ačkoli se zdálo, že se odehrává všechno najednou, jakmile jsem se soustředila na něco konkrétního, zjasnilo se to.

Mimořádně jasně jsem si uvědomovala každíčký detail, ale fyzicky jsem necítila nic — nic kromě uvolnění a takového pocitu svobody, jaký jsem nikdy předtím nepoznala.

Páni, to je neuvěřitelné! Cítím se tak svobodně a lehce! Co se to děje? Tak dobře jsem se ještě nikdy necítila! Už žádné hadičky, žádný invalidní vozík. Můžu se volně pohybovat a nepotřebuji k tomu žádnou pomoc! A dýchání už není tak namáhavé - to je naprosto úžasné!

K tomu zdánlivě neživému tělu, které leželo na nemocničním lůžku, jsem necítila žádné emocionální pouto. Jako kdyby nebylo moje. Na to, co jsem právě zažívala, vypadalo příliš malé a nevýznamné. Já jsem se cítila volně, svobodně a velkolepě. Všechny bolesti, nepříjemnosti, smutky a žaly byly pryč! Nic mě nesvazovalo. Nevzpomínala jsem si, že bych se tak někdy předtím cítila.

Jako bych poslední čtyři roky, kdy rakovina plenila mou fyzickou schránku, byla vězněm ve vlastním těle a teď jsem se konečně osvobodila. Poprvé jsem si vychutnávala svobodu! Cítila jsem, že nic nevážím, a začala jsem si uvědomovat, že mohu být kdykoli kdekoli... A nezdálo se mi to neobvyklé. Připadalo mi to normální, jako by tohle byl ten pravý způsob, jak věci vnímat. Dokonce se mi ani nezdálo divné, že si uvědomuji, jak můj muž hovoří s lékařem mimo JIP na chodbě, asi deset metrů ode dveří.

„Pro vaši ženu už nemůžeme nic udělat, pane Moorjani. Přestaly jí fungovat orgány. V celém lymfatickém systému od spodu lebky až dolů pod břicho má nádory veliké jako citrony. Její mozek je stejně jako její plíce naplněný tekutinou. Na kůži má léze, ze kterých vytékají toxiny. Do rána nepřežije,“ říkal ten člověk Dannymu. Byl to lékař, kterého jsem nikdy předtím neviděla.

Sledovala jsem, jak se Dannymu bolestně stahuje tvář, a chtělo se mi na něj zakřičet: *To je v pořádku, lásko, já jsem v pořádku! Prosím, nedělej si starosti. Neposlouchej toho doktora. To, co říkají, není pravda!*

Jenže to nešlo. Nevycházel ze mě žádný hlas. Danny mě nemohl slyšet.

„Nechci ji ztratit. Nejsem na to připravený,“ vzdychal Danny.

Se svým tělem jsem žádné spojení nevnímala, ale cítila jsem se mocně přitahovaná k dramatu, které se odvíjelo kolem mé netečné vnější formy. Především jsem toužila ulevit Dannymu v jeho hlubokém zoufalství, které se ho zmocňovalo při pomyšlení, že mě ztratí.

Lásko, slyšíš mě? Prosím, poslouvej! Chci, abys věděl, že jsem v pořádku!

Byla jsem emocionálně připoutaná ke všemu, co se kolem mě odehrávalo, ale zároveň jsem cítila, že mě něco táhne pryč, jako kdyby někde dál byl nějaký větší obraz, větší plán, který se přede mnou začíná vyjevovat. Cítila jsem, že vše je, jak má být, a vše se děje podle plánu. Můj pocit připoutání začal ustupovat.

Pomaloučku jsem se začala odpoutávat od okolí a všimla jsem si, že se pořád rozšiřuji, rozpínám, až mě už od všeho ostatního nic neodděluje. Zahrnovala jsem v sobě vše - ne, já jsem se tím stala: vším a všemi. Plně jsem si uvědomovala každé slovo rozhovoru, který probíhal mezi lékařem a mou rodinou, ačkoli byli ode mě vzdálení, vůbec nebyli v mém pokoji. Věděla jsem, že manžel má ve tváři výraz zděšení, a cítila jsem jeho strach. Jako bych se na tu chvíli stala jím.

Zároveň jsem si uvědomovala, že můj bratr Anúp je tisíce kilometrů odtud v letadle a letí za mnou s velkou úzkostí. Tato skutečnost vyšla najevo až později. Když jsem ho teď viděla s tím ustaraným obličejem, znovu mě to vtáhlo do emočního dramatu fyzického světa.

No tohle, tady je Anúp! Je v letadle. Proč se tváří tak úzkostně? Zdá se, že je na cestě do Hongkongu, on letí za mnou!

Vzpomínám si, že jsem cítila jeho naléhavý pocit, že mě musí vidět. Zaplavila mě silná vlna emocí. *Ach, chudák Anúp. Bojí se o mě a chce sem dorazit, než zemřu. Neboj se, Anúpe, budu tady. Nemusíš spěchat. Už mě nic nebolí, drahý bratře!*

Chtěla jsem se natáhnout a obejmout ho, ujistit ho, že jsem v pořádku, a nechápala jsem, proč na něj nemohu dosáhnout.

Já jsem tady, bráško!

Vzpomínám si, že jsem nechtěla, aby mé fyzické tělo zemřelo, dřív než Anúp dorazí. Bylo mi jasné, jak by se asi v takovém případě cítil, a nechtěla jsem, aby něco takového musel prožívat.

Ale jak mě začal přemáhat cit k bratrovi a zaplavila mě touha, aby nemusel prožívat bolest ze ztráty své sestřičky, znovu jsem si uvědomila, že mě zároveň něco táhne pryč. Kdykoli mě začaly přemáhat emoce, opět jsem se začala rozpínat, rozšiřovat, a také jsem cítila, jak se uvolňuji ode všeho připoutání.

Znovu mě obklopil uklidňující pocit, že se přede mnou otevírá větší obraz, větší mozaika, tapiserie, kde je všechno tak, jak má být, kde všechno dokonale zapadá do většího schématu.

Cítila jsem, jak se rozšiřuji čím dál více a vzdaluji se svému fyzickému okolí. Jako bych už nadále nebyla omezená hranicemi času a prostoru a dále a dále se rozprostírala a zabírala stále větší rozlohu vědomí. Měla jsem pocit osvobození, pocit svobody jaký jsem předtím ve fyzickém světě nikdy nezažila. Mohu to popsat jen jako kombinaci radosti hojně přizdobené jásotem a štěstím. Vyvěralo to z pocitu vyproštění se z nemocného a umírajícího těla, z pocitu radostného osvobození od vší té bolesti, kterou mi nemoc způsobovala.

Obklopilo mě cosi, co můžu popsat jen jako absolutní a velkolepou bezpodmínečnou lásku. Pevně mě obemkla ze všech stran.

Neměla jsem pocit, že jsem někde jinde - spíš jako bych se probudila. Možná jsem konečně procitla ze zlého snu. Má duše si konečně uvědomovala svou opravdovou velkolepost! A tím uvědoměním se rozšiřovala mimo mé tělo a celý fyzický svět. Rozšiřovala se dál a dál směrem ven, až obsáhla nejen tuto existenci, ale šířila se i do jiného světa mimo tento čas a prostor a zároveň ho v sobě zahrnovala.

Láska, radost, extáze a posvátná úcta mě naplňovaly, protékaly mnou a celou mě zachvacovaly. Byla jsem obklopená takovou záplavou lásky, že jsem ani netušila, že něco takového existuje. Cítila jsem se svobodnější a živější než kdy předtím. Již jsem se zmínila, že jsem najednou věděla věci, u kterých fyzicky nebylo možné, abych je věděla; například jsem slyšela, o čem mluvili lékaři s mými blízkými, ač stáli daleko od mého nemocničního lůžka.

Ta záplava pocitů, to byl svět sám pro sebe a neexistují slova, která by je dokázala vyjádřit. Pocit dokonalé, čisté a bezpodmínečné lásky se nepodobal ničemu, co jsem kdy zažila. Byla naprosto bezvýhradná a bez posuzování... a zcela nediskriminující; nemusela jsem dělat vůbec nic, abych si ji zasloužila, a nemusela jsem dokazovat, že jsem dost dobrá, abych ji získala.

S údivem jsem si začala uvědomovat přítomnost svého otce, který zemřel před deseti lety. Cítila jsem, že je se mnou, a to ve mně vyvolalo obrovský pocit útěchy.

Tati! Ty jsi tady? To snad není ani možné!

Ta slova jsem neříkala, jen jsem si je myslela - vlastně jsem spíš cítila emoce skryté za nimi, jako by v tom světě ani neexistoval jiný způsob komunikace než prostřednictvím pocitů.

Ano, jsem tady, holičko, a vždycky jsem tu byl - pro tebe a pro celou naši rodinu! sdělil mi otec.

Opět žádná slova, jen emoce, ale rozuměla jsem úplně jasně.

Potom jsem poznala životní esenci své nejlepší přítelkyně Soni, která zemřela před třemi lety na rakovinu. Cítila jsem něco, co můžu popsat snad jen jako nadšení. Její přítomnost mě celou hřejivě obklopila a bylo mi báječně. Jako kdybych věděla, že se mnou byla po celou dobu mé nemoci, dlouho předtím, než jsem si její přítomnost uvědomila.

Všimla jsem si, že se kolem mě nacházejí i další bytosti. Nepoznala jsem je, ale věděla jsem, že mě milují a že mě chrání. Jsou kolem mě pořád, obklopují mě láskou a já to jen dosud nevnímala.

Bylo velmi uklidňující znovu se spojit se Soninou esencí, protože od doby, kdy zemřela, mi strašně moc chyběla. Necítila jsem nic jiného než bezpodmínečnou lásku - jak svou k ní, tak její vůči mně. A potom jako by se má esence spojila s její a já jsem se stala jí. Chápala jsem, že je tady tam, všude. Mohla být na všech místech v kteroukoli dobu pro všechny které milovala.

Ačkoli jsem už nepoužívala svých pět fyzických smyslů, mé vnímání bylo neomezené, jako bych získala nějaký nový smysl, ostřejší než kterýkoli z oněch běžných smyslů. Rozsah mého periferního vidění byl 360 stupňů a své okolí jsem si cele uvědomovala. A i když to zní neuvěřitelně, zdálo se mi to téměř normální. Být v těle mi teď připadalo omezující.

Také čas v tom jiném světě působil jinak, zažívala jsem všechny okamžiky najednou. Uvědomovala jsem si všechno, co ke mně patří - minulost, přítomnost i budoucnost - najednou. Začala jsem si být vědoma toho, že se přede mnou odehrávají mé zřejmě simultánní životy. Připadalo mi, že jsem v jedné inkarnaci měla mladšího bratra, kterého jsem hodně chránila. Věděla jsem, že jeho esence je stejná jako Anúpova, jenomže v této inkarnaci byl mladší, zatímco teď je starší než já. Zdálo se, že ten život, který jsem vnímala, se odehrával v zaostalé zemědělské oblasti, ale čas ani místo jsem nebyla schopna určit.

Žili jsme v chudě zařízené hliněné chatrči a já se starala o Anúpa, zatímco rodiče pracovali na poli. Prožívala jsem pocity spojené s životem starší sestry - ochránitelky kdy jsem se starala, abychom měli co jíst a abychom byli v bezpečí před nežádoucími vnějšími vlivy, a neměla jsem pocit, že je to

minulý život. Scény z tohoto života sice vypadaly historicky ale pro mě se to všechno odehrávalo tady a teď.

Jinými slovy čas neprobíhal lineárně tak, jak ho zažíváme zde na zemi. Jako by naše pozemská mysl převedla všechno do posloupnosti, následnosti. Ale ve skutečnosti, když se nevyjadřujeme prostřednictvím těla, všechno existuje zároveň: minulost, přítomnost i budoucnost.

Zdá se, že pět smyslů nám umožňuje soustředit se vždy pouze na jeden bod v jeden okamžik a my si ty body pospojujeme, čímž vzniká dojem lineární reality. Naše tělesnost také omezuje vnímání prostoru kolem nás a omezuje nás jen na to, co můžeme vidět očima a slyšet ušima, a na to, co můžeme cítit, nahmatat nebo ochutnat. Jenže bez omezení svého těla jsem dokázala vnímat najednou všechny body času i prostoru, které ke mně přináležely.

Vesmír dává smysl! uvědomila jsem si. *Konečně tomu rozumím - už vím, proč jsem měla rakovinu!* Byla jsem v tu chvíli natolik ohromená kouzlem okamžiku, že jsem se nemohla zabývat příčinou své nemoci, ale brzy se jí budu věnovat hlouběji. Zřejmě jsem také pochopila, proč jsem vůbec do tohoto života vstoupila - poznala jsem pravý smysl svého života.

Jak to, že tomu všemu najednou rozumím? divila jsem se. *Kdo mi ty informace dává? Je to Bůh? Kršna? Buddha? Ježíš?* A pak mě zaplavilo poznání, že Bůh není bytost, ale je to stav bytí... a já jsem teď tímto stavem bytí!

Viděla jsem svůj život složitě vpletený do všeho, co jsem dosud poznala. Moje zkušenost byla jako nit vetkaná do obrovských a neuvěřitelně barevných obrazů nekonečné tapiserie. Všechny ostatní nitě a barvy představovaly mé vztahy a zahrnovaly veškeré životy, kterých jsem se byť i jen dotkla. Byly tam nitě zastupující mou matku, mého otce, bratra, manžela i všechny ostatní, kteří se kdy objevili v mém životě, ať už byl náš vztah dobrý nebo špatný.

Je to možné? Tady je dokonce nit za Billyho, který mě jako dítě šikanoval!

Všechna setkání byla vetkaná a společně vytvářela látku, která byla souhrnem mého života až do té chvíle. Já sama jsem byla jen jedním vláknem, ale zároveň i součástí celého konečného obrazu. V tu chvíli jsem pochopila, že dlužím sama sobě, všem lidem, které jsem kdy potkala, i životu samotnému, abych byla vyjádřením své jedinečné esence, své unikátní podstaty. Pokud jsem se pokoušela být někým nebo něčím jiným, nebyla jsem tím lepší - jen mě to ochuzovalo o mé opravdové já! Bránilo to ostatním, aby mě zažívali takovou, jaká jsem, a mně to bránilo hodnověrně s nimi komunikovat. Když nejsem sama sebou, ochuzuji vesmír i o to, čím jsem sem přišla být a co jsem přišla vyjádřit.

V tomto stavu jasnosti jsem si také uvědomila, že nejsem tím, čím jsem se vždycky domnívala být: *Ted' jsem tady bez svého těla, bez své rasy, kultury, náboženství, přesvědčení... Ale pořád existuji! Co tedy jsem? Kdo jsem? Rozhodně se necítím nijak menší nebo omezená. Naopak, tak obrovská, mocná a všeobsahující jsem nikdy nebyla. Nikdy v životě jsem se takhle necítila!*

Ocitla jsem se tam tedy bez těla, ale má čistá esence přesto dál existovala a rozhodně to *nebyla* jen nějaká osekaná část celého mého já. Vlastně jsem se cítila mnohem větší, daleko intenzivnější a rozvinutější než mé fyzické já - cítila jsem, že jsem velkolepá, skvělá, úžasná. Měla jsem pocit, že jsem nekonečná, jako bych existovala odjakživa a měla existovat navždy, bez začátku a bez konce. Naplňovalo mě vědomí, že jsem jednoduše úžasná!

Jak to, že jsem si toho nikdy dřív nevšimla? divila jsem se.

Když jsem hleděla na tu velikou tapiserii, která představovala souhrn mého života až do současného okamžiku, mohla jsem jasně rozlišit, co mě přivedlo tam, kde jsem dnes.

Jen se podívejme na mou životní cestu! Proč jsem na sebe byla vždycky tak tvrdá? Proč jsem si vždycky všechno tak vyčítala a proč jsem se vždycky za všechno tak trestala? Proč jsem vždycky samu sebe opouštěla? Proč jsem se sama sebe nikdy nezastala a neukázala světu krásu své vlastní duše? Proč jsem vždycky potlačovala vlastní inteligenci a kreativitu, jen abych potěšila ostatní? Zradila jsem samu sebe pokaždé, když jsem řekla ano, ale mínila ne! Proč jsem znásilňovala samu sebe tím, že jsem se stále snažila získat souhlas ostatních, že smím být sama sebou? Proč jsem nenásledovala své překrásné srdce a neříkala svou vlastní pravdu?

Proč si tohle neuvědomujeme, když jsme ve svých fyzických tělech? Jak to, že jsem nikdy nevěděla, že na sebe nemáme být tak tvrdí?

Pořád jsem cítila, jak mě obklopuje moře bezpodmínečně lásky a bezvýhradného přijetí. Mohla jsem se na sebe podívat novými očima a viděla jsem, že jsem krásná vesmírná bytost. Chápala jsem, že už samotná skutečnost, že existuji, mi dává právo na tuto láskyplnou úctu a právo nebýt souzena.

Nemusela jsem dělat nic konkrétního. Zasloužila jsem si být milována prostě jen proto, že existuji, nic víc a nic míň.

Tohle pro mě bylo značně překvapivé zjištění, protože jsem se odjakživa domnívala, že se musím snažit být hodna lásky. Věřila jsem, že si lásku a péči musím zasloužit, a bylo neuvěřitelné uvědomit si, že tomu tak není. Jsem bezvýhradně milována a není k tomu jiný důvod než ten, že prostě jsem. Celá jsem se proměnila, když jsem si s nepředstavitelnou jasnozřivostí uvědomila, že tato rozvinutá, velkolepá esence jsem opravdu já. Byla to pravda mého bytí. To pochopení bylo tak jasné: Hleděla jsem na nové paradigma svého já, stala jsem se křišťálově čistým světlem vlastního vědomí. Nic nenarušovalo příliv, impozantnost a úžasnou nádheru toho, co se dělo. Uvědomila jsem si, že jsme všichni propojení. Netýkalo se to jen lidí a živých bytostí, ono vzájemně protkané sjednocení jako by se rozvinulo a zahrnovalo *všechno* ve vesmíru - všechny lidi, zvířata, rostliny, všechny hmyzy, všechny hory moře, neživé předměty i vesmír samotný. Vnímala jsem celý vesmír jako živý a naplněný vědomím, že zahrnuje celou přírodu a veškerý život. Všechno patří k nekonečnému celku. Byla jsem spleť a neoddělitelně včleněná do veškerého života. Všichni jsme fazety této jednoty - tvoříme jednotu a každý z nás ovlivňuje Celek.

Bylo mi jasné, že Dannyho život a jeho smysl jsou neoddělitelně spojené s mým, a kdybych zemřela, brzy by mě následoval. Ale chápala jsem také, že i kdyby k tomu došlo, přesto by z širšího pohledu všechno bylo i nadále naprosto v pořádku.

Dále jsem pochopila, že moje rakovina nebyla trestem za něco, co jsem udělala špatně, a také jsem neprožívala negativní karmu v důsledku svých předchozích činů, jak jsem se kdysi domnívala. Každý okamžik v sobě spíše obsahoval nekonečné množství možností a místo, na kterém jsem se v tuto chvíli ocitla, bylo souhrnem, výsledkem všech rozhodnutí, všech voleb a všech myšlenek učiněných za celý můj život. Mé četné strachy a má veliká moc se projevíly touto nemocí.

Cosi nekonečného a naprosto fantastického

Ačkoli se pokouším podělit se tu s vámi o zážitky blízké smrti, ve skutečnosti neexistují slova, která by mohla alespoň vzdáleně popsat jejich hloubku a veškeré poznání, které mě zaplavovalo. Nejlépe to asi lze vyjádřit metaforami a analogiemi. Částečně snad zachytí podstatu toho, co se snažím sdělit.

Zkuste si představit obrovský tmavý sklad, ve kterém žijete. Máte zde jednu baterku. Jen podle toho, co jste zahlédli ve světle této jediné malé baterky víte, co se v tom obrovitém prostoru nachází. Když něco hledáte, možná to najdete a možná taky ne, ale pokud to nenajdete, neznamená to ještě, že ta věc neexistuje. Je tam, ale neposvítili jste na ni svým paprskem. A dokonce i když na ni posvítíte, bude možná těžké určit, co to je. Můžete získat poměrně jasnou představu, ale přesto mnoho otázek zůstává nezodpovězených. Vidíte jen to, na co zaměříte světlo baterky a poznáte jen to, co už znáte.

Takový je fyzický život. Uvědomujeme si jen to, na co v určitou chvíli zaměříme své smysly, a můžeme pochopit jen to, co již známe.

A teď - představte si, že jednoho dne někdo otočí vypínačem. Poprvé, v náhlém výbuchu jasu a zvuků a barev, spatříte celé skladiště a zjistíte, že je to úplně něco jiného, než jste si představovali. Světla blikají, blýskají se, září a vystřelují červené, žluté, modré a zelené jiskry. Vidíte barvy které nepoznáváte, barvy, jaké jste nikdy předtím neviděli. Hudba naplňuje prostor fantastickými všudypřítomnými melodiemi, jaké jste v životě neslyšeli.

Neonové symboly pulzují a tančí v duhových impulzech třešňové, citronové, rumělkové, vínové, levandulové a zlaté. Elektrické hračky jezdí nahoru a dolů, kolem polic plných nepopsatelně barevných krabic, balíků, papírů, pastelek, barev, inkoustů, plechovek s jídlem, balíčků různobarevných bonbonů, lahví šumivých limonád, čokolády všech možných druhů, šampaňského a vína ze všech koutů světa.

Okolo vybuchují rachejtle, vystřelují do okolí stovky hvězd, jiskřících květů, kaskád studeného ohně a pískajících žhavých uhlíků a kreslí podivuhodné světelné obrazce.

Rozsáhlost, složitost, hloubka a šíře všeho, co se kolem vás děje, je úchvatná a téměř zahlcující. Nedohlédnete až na konec prostoru a víte, že je toho tam ještě mnohem víc, než co jste schopni vnímat v tom proudu, který jitří vaše smysly a emoce. Máte nicméně velice silný pocit, že jste součástí něčeho živoucího, nekonečného a naprosto fantastického, že jste součástí veliké, vyjevující se tapiserie, která obsahuje víc než jen zvuk a obraz.

Chápete, že to, co jste až dosud považovali za realitu, je jen kousíček z toho obrovského zázraku, který vás obklopuje. Vidíte, jak jsou jednotlivé části navzájem propojené, jak jsou součástí jedna druhé, jak všechno do sebe zapadá. Všimáte si, kolik je v tom skladišti nejrůznějších věcí, které jste nikdy předtím neviděli, taková nádhera, ty překrásné barvy, o něčem podobném se vám ani nezdálo, ale je to tu spolu s tím, co už znáte. Ovšem i věci, které znáte, se náhle objevují ve zcela novém kontextu, takže i ony vypadají, že jsou úplně nové a podivně superreálné.

A i když někdo otočí vypínačem zase zpátky, už vám nikdy nikdo nevezme vaše poznání, průzračně jasné porozumění, zázrak a krásu, ani úžasnou živost vašeho prožitku. Již nikdy nic ho nedokáže vymazat z vaší paměti; budete si navždy pamatovat, co všechno se v onom skladišti nachází. Víte teď mnohem lépe než dřív, kdy jste měli k dispozici jen světlo baterky, co tam je, jak se k tomu dostat a co je možné. Zanechá to ve vás pocit posvátné úcty vůči všemu, co jste v těch dokonale

jasných a srozumitelných okamžicích zažili. Život dostal jiný smysl a vaše další zážitky na cestě vpřed vycházejí z tohoto vědomí.

Přemýšlela jsem o svém novém poznání v onom světě, užívala jsem si to všezahrnující vědomí, zkoumala ho a začala jsem si uvědomovat, že se musím rozhodnout.

Dostala jsem se do bodu, kdy jsem opět kolem sebe ucítila uklidňující přítomnost otce, skoro jako by mě objímal.

Tati, je to, jako bych přišla domů. Jsem tak ráda, že jsem tady. Život je plný bolesti! řekla jsem mu. V životě jsem si s otcem nebyla vždycky blízká, ale teď jsem cítila, že z něj vyzařuje jen nádherná, bezpodmínečná láska. Často mě frustrovaly jeho pokusy přimět mě, abych se přizpůsobila indickým kulturním normám, třeba jeho snahy provdat mě mladou, nebo jak mi dával najevo, že se mnou není něco v pořádku, když se nepřizpůsobím. Ale tady, v tomto jiném světě jsem si uvědomila, že bez fyzických omezení a pout způsobených jeho kulturní podmíněností ke mně cítil jen a jen čistou lásku.

Zmizely kulturní tlaky, kterým mě celý život vystavoval, protože ty byly jen součástí naší fyzické existence. Po smrti na ničem takovém nezáleží, tyto hodnoty se do posmrtného života nepřenáší. Zůstalo jen naše spojení a bezpodmínečná láska, kterou máme jeden pro druhého. Takže jsem se poprvé v přítomnosti otce cítila skutečně opatrovaná a v bezpečí. Cítila jsem se úžasně, jako bych konečně přišla domů!

Naše komunikace neprobíhala na verbální úrovni, bylo to komplexní vyjádření vzájemného porozumění. Nejenže jsem otci *porozuměla*, já jsem se jím *stala*. Věděla jsem, že byl celá ta léta po své smrti s naší rodinou. Zůstával s mou matkou, podporoval ji a dával na ni pozor, byl se mnou na mé svatbě i v mé nemoci.

Uvědomila jsem si, že otcova esence se mnou začíná komunikovat přímějí: *Holčičko, chci, abys věděla, že ještě nenastal čas, aby ses vrátila domů. Ale přesto si můžeš vybrat, jestli chceš jít se mnou, nebo se vrátit do svého těla.*

Jenže moje tělo je tak nemocné, vyčerpané a zničené rakovinou! byla první myšlenka, která mi vytanula na mysli. *Proč bych se měla do takového těla vracet? Způsobilo mi jen a jen utrpení - a nejen mně, ale i mamince a Dannymu! Nevím, proč bych se měla vracet.*

Ten stav bezpodmínečně lásky byl navíc tak blažený, že jsem na návrat nemohla ani pomyslet. Chtěla jsem navždy zůstat tam, kde jsem byla.

Co se dělo potom, to se nepředstavitelně těžko popisuje. Zaprvé jsem cítila, jako by se přede mnou ihned zjevilo to, na co jsem zaměřila pozornost. Zadruhé - čas byl úplně nepodstatný. Nestálo za to o něm vůbec uvažovat, jako by neexistoval.

Před touto událostí lékaři testovali funkci mých orgánů a výsledky testů už byly zapsány. Jenže tady v tomto světě se zdálo, že výsledky testů závisejí na tom, jak se rozhodnu - jestli budu žít, nebo pokračovat dál do smrti. Kdybych si vybrala smrt, zpráva by hovořila o selhání orgánů. Kdybych si zvolila návrat do fyzického života, psalo by se ve zprávě, že mé orgány opět začínají fungovat. V tu chvíli jsem se rozhodla, že se vrátit nechci. Začala jsem si uvědomovat, že mé fyzické tělo umírá, a viděla jsem lékaře, jak mluví s mými blízkými a vysvětlují jim, že smrt nastala v důsledku selhání orgánů.

Ale vzápětí mi otec sdělil: *Dál jít nemůžeš, holčičko. Když půjdeš dál, už se nebudeš moct vrátit.*

Tehdy jsem si uvědomila, že je přede mnou hranice, ačkoli to vymezení nebylo fyzické. Bylo to spíš něco jako energetický práh označený změnou úrovně energie. Věděla jsem, že když ho přestoupím, nebudu se moct vrátit. Všechna má spojení s fyzickým světem by byla trvale zpřetrhána, a bylo mi jasné, že by mým blízkým oznámili, že smrt způsobilo selhání orgánů zapříčiněné konečnou fází lymfomu.

Ta bezpodmínečná láska a to přijetí byly neuvěřitelné a já jsem chtěla ten práh přestoupit, aby trvaly navždy. Jako bych byla zabalená do jednoty, do čisté esence všech živých bytostí a stvoření, bez jejich bolestí, dramát a ega.

Obrátila jsem pozornost k rodině rozrušené zprávou o mé smrti. Viděla jsem, jak Danny tiskne hlavu k mé mrtvé hrudi a drží mou ochablou ruku. Tělem mu otřásaly hluboké a neutišitelné vzlyky. Maminka stála nade mnou, nevěřícně na mě zírala, bílá jako křída. A bratr Anúp byl zoufalý, že nepřijel včas.

Avšak než mě vtáhlo to, co se dělo s mými nejbližšími a mou fyzickou existencí, zjistila jsem, že mě něco jakoby odtahuje od emocí. Znovu mě obklopile uklidňující pocit, že se rozehrává nějaký větší příběh. Věděla jsem, že i když se rozhodnu nevrátit se, v té velké tapiserii života bude všechno tak, jak to má být.

Ve chvíli, kdy jsem se rozhodla pokračovat dál do smrti, jsem si začala uvědomovat novou úroveň pravdy.

Zjistila jsem, že pokud se rozhodnu k návratu do fyzického života, mé tělo se rychle uzdraví – nikoli v průběhu měsíců či týdnů, ale během několika dní! Stane se tak proto, že už vím, kdo opravdu jsem, a protože jsem pochopila velkolepost svého opravdového já. *Věděla jsem*, že jestliže se rozhodnu vrátit do těla, lékaři nebudou moct nalézt žádné stopy po rakovině.

Jak je to možné? žasla jsem a chtěla znát odpověď.

Jasně jsem pochopila, že mé tělo je jen odrazem mého vnitřního stavu. Jestliže si mé vnitřní já bude vědomo mé velkoleposti a mého spojení se vším, tělo to brzy zjistí a rychle se uzdraví.

I když jsem vždycky měla na vybranou, rozpoznala jsem, že je tu něco dalšího... *Mám pocit, jako by existoval ještě nějaký další účel, který mám naplnit. Ale co to je? Jak mám zjistit, co to je?*

Vnímala jsem, že nebudu muset jít do světa a hledat, co mám dělat - samo se to přede mnou vyjeví.

Zahrnovalo to pomoc mnoha lidem - tisícům, možná desetitisícům, možná jim mám předat nějaké poselství. Ale nebudu se muset o nic snažit ani zjišťovat, jak to mám provést. Musím jen dovolit, aby se to stalo.

Abych se dostala do žádoucího stavu, musím učinit jedině: *Být sama sebou!* Došlo mi, že jsem po celá léta měla pouze být sama sebou, bez nějakého posuzování nebo pocitu, že jsem nějak vadná. Zároveň jsem pochopila, že naše jádro, naše podstata je vytvořená z čisté lásky. *My jsme čistá láska* - každý z nás. Jak bychom mohli nebýt, když přicházíme z Celku a zase se do něj vracíme? Věděla jsem, že jakmile si to uvědomíme, už nikdy se nebudeme bát toho, kdo jsme. Znamená to tedy, že být láskou a být svým opravdovým já je jedno a totéž!

Bylo to jako zjevení, jako blesk z čistého nebe. Pochopila jsem, že když prostě budu tou láskou, kterou jsem, uzdravím sebe i druhé. Nikdy dřív jsem to nechápala, ale zdálo se to tak zřejmé.

Jestliže všichni tvoříme jednotu a jsme jen různé aspekty téhož Celku, což je bezpodmínečná láska,

potom *to, co jsme, je samozřejmě láska!* Věděla jsem, že to je doopravdy jediný smysl života: být sami sebou, žít svou pravdu a být láskou, kterou jsme.

A jakoby na potvrzení tohoto objevu jsem si začala uvědomovat, jak mi Soni a otec sdělují: *Teď, když víš pravdu o tom, kdo opravdu jsi, vrať se a žij svůj život beze strachu!*

Já jsem ležela v posteli v kómatu a z nosu, z úst a z rukou mi trčely hadičky. Manžel byl se mnou, šeptal mi, abych věděla, že je se mnou, a prosil mě, abych se vrátila.

„Musíme toho spolu ještě tolik podniknout, miláčku,“ slyšela jsem jeho tichý hlas. „Prosím, prosím, vrať se. Budu tady na tebe čekat třeba celou věčnost.“

V noci zůstal vzhůru a sledoval všechny ty ciferníky a měřiče nad mou hlavou. Čekal, chtěl být u toho, kdybych měla vydechnout naposledy a přál si, abych se vrátila.

Drahý, milovaný Danny. Doufám, že budeš vždycky vědět, jak moc tě miluju. Cítila jsem, že přesně tohle bych mu chtěla říct.

Prosím, nedělej si o mě starosti. Já jsem v pořádku. Kéž bych se s tebou mohla podělit o to, co teď vím. To tělo, jehož ruku teď držíš, to nejsem opravdová já. Vždycky budeme spolu, propojení přes veškerý čas a prostor. Nic nás nemůže rozdělit. Dokonce i když fyzicky zemřu, nikdy nebudeme odloučeni. Všechno je dokonalé tak, jak to je. Já to teď vím a ráda bych, abys to věděl také.

Potom, kolem čtvrté hodiny ráno, jsem se začala náhle dusit. Lapala jsem po dechu, jako kdybych neměla dost vzduchu. Danny zpanikařil, bál se, že je to má poslední chvíle, a zazvonil na sesternu. Sestry přiběhly, shodly se, že se dusím, a jedna z nich zavolala lékaře. Dannymu řekl, že mám plíce naplněné tekutinou a ta mě dusí. Potom nařídil sestřám, aby přinesly sadu na hrudní drenáž.

Přinesly cosi jako průhledný vak s dlouhou jehlou. Doktor mi zavedl jehlu zády až do plic a odsál odtud do průhledného vaku tekutinu. Opakoval to třikrát nebo čtyřikrát, až do vaku natekl asi tak litr tekutiny, a potom jehlu zas vytáhl. Stále jsem své tělo viděla, teď se mu dýchalo lehčeji. Manžel zůstal u mého lůžka celé ráno a velkou část dne, sledoval všechny měřiče nade mnou a držel mě za ruku.

Kolem čtvrté hodiny odpoledne mi začaly mrkat oči a pak se otevřely. Vidění jsem měla značně rozostřené. Sotva jsem rozeznávala, že obrysy postavy stojící u mé postele patří Dannymu, když jsem uslyšela jeho hlas: „Je zpátky!“

Zněl tak šťastně. Bylo odpoledne třetího února - třicet hodin poté, co jsem upadla do kómatu.

Potom jsem uslyšela bratrův hlas a pokusila jsem se usmát.

„Ahoj, sestřičko. Vítej zpátky!“ řekl Anúp radostně.

„Zvládl jsi to!“ vykřikla jsem. „Věděla jsem, že tu budeš. Viděla jsem tě v letadle.“

Zatvářil se poněkud zmateně, ale nijak to dál nerozebíral. Všichni byli prostě jen šťastní, že jsem se probudila. Byla tam i maminka, usmívala se a držela mě za ruku. Já byla zmatená, protože jsem si neuvědomovala, že jsem byla v kómatu, a dosud jsem nebyla schopná úplně pochopit, co se děje a že už nejsem v tom druhém světě.

Vidění se mi postupně projasňovalo a začínala jsem vidět zřetelněji. Všimla jsem si, že za Anúpem u zdi stojí jeho kufr.

Vešel lékař. Překvapilo ho a potěšilo, že mě vidí při vědomí. „Vítám vás zpátky! Měli jsme o vás všichni velký strach.“

„Dobrý večer. Ráda vás zase vidím, pane doktore," pozdravila jsem poněkud unaveně.

„Jak jste mě poznala?" zeptal se udiveně.

Já jsem vás viděla," vysvětlila jsem. „Copak jste mi v noci nevy pustit tekutinu z plic, protože jsem měla potíže s dýcháním?"

Očividně ho to zmátlo. „Ano, ale byla jste celou dobu v kómatu. Měla jste zavřené oči."

Zkusil to pominout a pokračoval: „To je opravdu příjemné překvapení! Nečekal jsem, že vás uvidím při vědomí, přišel jsem vaší rodině předat dobré zprávy. Právě dorazily výsledky testů, které ukazují, že vaše ledviny a játra zase začaly fungovat." Vypadal velmi potěšeně.

„Ale já jsem věděla, že začaly fungovat," pronesla jsem nejasně. Byla jsem zmatená.

„Nemohla jste to vědět," ujistil mě doktor Čchan trpělivě. „Bylo to nečekané. Teď si odpočiňte," pokynul mi a odešel.

Když doktor Čchan odešel, zeptala jsem se manžela: „Proč byl tak překvapený, že jsem ho poznala? Viděla jsem ho, když mě ošetřoval. Byl to přece ten doktor, který ti řekl, že mi už selhaly orgány, že to nezvládnou a zbývá mi jen pár hodin života, ne?"

„Jak jsi to mohla slyšet?" divil se Danny. „Neříkal mi to v tomhle pokoji. Mluvil jsem s ním přece na chodbě nějakých deset metrů odtud!"

„Nevím, jak jsem to slyšela. A nechápu, jak je to možné, ale já už znala výsledky testů mých orgánů předtím, než sem ten doktor vešel," odpověděla jsem.

Ačkoli jsem byla stále velmi vyčerpaná, začínalo být zcela zřejmé, že se něco se mnou stalo.

V následujících dnech jsem byla schopna postupně vypovědět příbuzným, co se dělo na onom světě, a popsala jsem jim spoustu věcí, které se staly, když jsem byla v kómatu. Ohromené rodině jsem převyprávěla téměř doslovně některé rozhovory, ke kterým došlo nejen kolem mne, ale i mimo můj pokoj, na chodbě a v nemocničních čekárnách. Dokázala jsem popsat mnohé zákroky, které jsem podstoupila, a určila jsem lékaře i sestry, kteří je prováděli. Nikdo to nechápal.

Vyprávěla jsem onkologovi i rodině, jak jsem vprostřed noci měla potíže s dýcháním a topila se ve vlastních štávách a jak manžel spustil poplach. Vzpomínala jsem, jak přišly sestry a jedna naléhavě sháněla lékaře. Přispěchal ve chvíli, kdy si všichni mysleli, že se nadechují naposledy. K velkému překvapení všech zúčastněných jsem popsala celou událost do posledního detailu včetně doby, kdy přesně se to stalo.

Dokonce jsem poznala člověka, který panikařil, když mě přijímali. „To je ten ošetřovatel, který říkal, že mám úplně zatažené žíly. Pořád mluvil o tom, jak nemám na končetinách žádné svaly a jak jsem kost a kůže a jak nemůže najít žádnou žílu, do které by mi zavedl výživu. Znělo to spíš tak, že už vlastně ani nemá cenu nějaké žíly hledat."

Bratra tato informace rozrušila a později přiznal, že toho muže vyhledal. „Sestra slyšela všechno, co jste říkal, když jste jí nemohl najít žílu," pokáral ho. „Bylo jí jasné, že jste ji už odepsal."

„Vůbec mě nenapadlo, že by mě mohla slyšet. Byla přece v kómatu!" Ošetřovatel byl překvapený a otřesený a později se mi za svou necitelnost moc omlouval.

Do dvou dnů po probuzení z kómatu mě lékaři informovali, že mi zázračně začaly fungovat orgány a výrazně ustoupily otoky způsobené nahromaděním toxinů. Naplnilo mě to nesmírným optimismem a dožadovala jsem se, aby mi vytáhli hadičky, protože můžu jíst sama. Jedna lékařka ze skupiny onkologů protestovala, tvrdila, že jsem příliš podvyživená a mé tělo není schopno vstřebávat živiny. Já jsem ale namítla, že vím, že jíst můžu, koneckonců moje orgány už pracovaly

opět normálně. Zdráhavě souhlasila, ale trvala na tom, že jestli nebudu jíst pořádně, hadičky půjdou zpátky.

Hadičky na podávání výživy byly velice nepříjemné. Zavedli mi je do těla nosem a za průdušnici vedly až do žaludku. Tekutý protein mi jimi přiváděli přímo do zažívacího traktu. Krk jsem od nich měla suchý a vyprahlý, svědilo mě v něm a já jsem se nemohla dočkat, až se jich zbavím.

Poté co mi hadičky konečně vyndali, lékaři doporučili rodině, aby mi obstarala zmrzlinu. Prý zklidní odřený krk a bude se mi lehce trávit, aniž se budu muset namáhat kousáním. Nad takovým návrhem mi zajiskřily oči a Danny se vydal koupit krabici mé oblíbené čokoládové zmrzliny. Když mi druhý onkolog prováděl pravidelnou kontrolu, bylo na něm patrné překvapení. „Vaše nádory se viditelně zmenšily - výrazně - během pouhých tří dní!“ zvolal nevěřičně. „A otoky na všech uzlinách se zmenšily téměř o polovinu!“

Následujícího dne mi k mé velké radosti vyndali i kyslíkovou hadičku. Lékaři udělali testy, zjistili, že dýchám bez pomoci, a tak ji odstranili. Už jsem v posteli seděla, ačkoli hlavu jsem musela mít podepřenou polštáři, protože jsem byla příliš zesláblá a delší dobu jsem ji ještě neudržela. Měla jsem pořád opravdu dobrou náladu. Chtěla jsem mluvit se všemi členy rodiny a hlavně s Anúpem, protože mě moc zajímalo, co je u nich nového.

Tou dobou už jsem chtěla také poslouchat svůj iPod a poprosila jsem Dannyho, aby mi ho přinesl do nemocnice. Jenže jsem byla pořád připojená na nejrůznější kabely a hadičky, a navíc jsem měla ránu po lézi na krku, a tak jsem nemohla použít sluchátka. Danny mi tedy přinesl i pár malých reproduktorků, připojil je a postavil mi je na stoleček u postele. Mohla jsem si pouštět hudbu. Byla jsem v euforickém stavu, přála jsem si pořád poslouchat něco veselého a radostného, i když jsem neměla sílu ani vstát z postele, natož tancovat. Ale v duchu jsem vesele tančila a hudba přispívala k mému nadšení. Tou dobou jsem ani plně nechápala, proč mám tak pozitivní náladu - jen jsem cítila, že něco *vím*. Cítila jsem se jako dítě. Chtělo se mi poslouchat hudbu, jíst zmrzlinu a povídat si s nejbližšími, smála jsem se a byla jsem šťastná. Nemohla jsem sice ani vylézt z postele, ale všechno se zdálo tak skvělé, jak jsem to nikdy předtím nezažila. Vzhledem k tomu, že jsem byla ještě pořád na JIP lékaři usoudili, že příliš ruším vážně nemocné spolupacienty. Členové jejich rodin si začínali stěžovat na hudbu, smích a povídání, které vycházelo zpoza závěsu kolem mého lůžka. „Nevím, co si o vás mám myslet,“ vrtěl hlavou doktor Čchan, když přišel ráno na vizitu. „Nevím ani, co mám napsat do vaší složky. Váš případ je opravdu pozoruhodný.“

Pomalou - vlastně velmi pomalu - jsem začínala chápat, co se mi přihodilo. Jak se mi projasňovala mysl a začínaly se vynořovat podrobnosti toho, co se dělo, zjistila jsem, že se mi chce kvůli každé maličkosti brečet. Skutečnost, že jsem opustila onen jiný svět, tak plný úžasné krásy a svobody, v sobě nesla nádech smutku. Zároveň jsem byla šťastná a vděčná, že jsem zpátky a že jsem znovu se svou rodinou.

Plakala jsem zároveň radostí i lítostí. Navíc jsem se jako nikdy předtím cítila spojená se všemi lidmi, nejen se svou rodinou, ale i se všemi sestřičkami, ošetřovateli a lékaři, kteří vstoupili do mého pokoje. Přetékala jsem láskou ke každému, kdo pro mě přišel něco udělat nebo se o mě nějak staral. Byla to forma citu, kterou jsem dosud neznala. Měla jsem pocit, že jsem s nimi všemi na hluboké úrovni propojená a že znám všechno, co si myslí a co cítí, jako bychom sdíleli mysl i duši.

Moje postel stála u okna a krátce poté, co mě přesunuli do tohoto pokoje, se mě sestřička zeptala, jestli mě nemá posadit, abych se mohla dívat z okna. Uvědomila jsem si, že už jsem nějaký čas neviděla svět venku, a tak mě ta představa nadchla. „Ano, rozhodně ano!”

Sestřička mě posadila. Ve chvíli, kdy jsem pohlédla ven z okna, zalily se mi oči slzami. Nemohla jsem se ovládnout a rozplakala jsem se. Až do této chvíle jsem si neuvědomila, že se nemocnice nachází blízko míst, kde jsem strávila dětství, jen pár bloků od Happy Valley.

A teď jsem se dívala z okna a měla jsem skoro stejný výhled jako v dětství. Viděla jsem koňskou dostihovou dráhu a před nemocniční budovou i tramvajovou linku, kterou jsem jezdívala. Zírala jsem usazenými očima na místa svého dětství a cítila jsem, že kruh se uzavřel.

Panebože, nemůžu tomu uvěřit, pomyslela jsem si v údivu. Ta tramvaj, park, domy mého dětství. To je jasná zpráva - dostávám ještě jednu šanci! Můžu začít znovu.

Ačkoli výhled z okna mi byl povědomý a scenerie byla zcela obyčejná, svět se mi jevil úplně nový. Všechno vypadalo tak svěže, jasně a krásně, jako bych to viděla poprvé. Barvy byly jasnější, než jak jsem je znávala, a já si všímala každého detailu. Hleděla jsem se na okolní domy, z nichž jeden byl nízký jako ten, ve kterém jsem vyrůstala, na park hned za ulicí, kam jsem jako malá chodívala, na tramvaje, těžkopádně se valící kupředu, na kolemjedoucí auta, na chodce venčící psy nebo spěchající za svými záležitostmi. Všechno jsem viděla novými očima, jako bych byla opět dítětem. Výhled z okna nemohl být obyčejnější, ale já jsem něco tak úžasného neviděla už dlouho... a možná nikdy.

První test, na který jsem podle lékařů byla dost silná, byla biopsie kostní dřeně. Je to velice bolestivý zákrok, kdy vám do spodní části páteře zavedou silnou jehlu a vytáhnou kousek kostní dřeně.

U lymfomu v pokročilém stadiu je obvyklé, že metastázuje v kostní dřeni, a lékaři očekávali, že se jim podezření potvrdí ve výsledcích testu. Podle výsledků chtěli stanovit, jaké mi nasadí léky a kolik jich má být. Vzpomínám si na den, kdy jsem výsledky dostala. Lékař přišel do mého pokoje s celým týmem nemocničních zaměstnanců a tvářil se ustaraně. „Máme tu vaše výsledky biopsie kostní dřeně, ale je to poněkud znepokojivé,” oznámil mi.

Poprvé za posledních několik dní jsem pocítila jistou úzkost. „Proč? V čem je problém?”

Členové mé rodiny tam byli se mnou a všichni se očividně polekali.

„Nemůžeme ve vzorku vaší kostní dřeně najít žádnou rakovinu,” odpověděl lékař.

„A proč je to problém?” zeptal se Danny. „Neznamená to snad jen to, že nemá rakovinu v kostní dřeni?”

„Ne, to není možné,” odporoval lékař. „Rozhodně v těle rakovinu má - rakovina jednoduše nemůže takhle rychle zmizet. My ji zkrátka musíme najít a do doby než ji najdeme, máme problém, protože nemůžeme určit, jakou dávku léků je potřeba podávat.”

Lékaři potom poslali vzorky mé kostní dřeně do jedné z nejmodernějších laboratoří v zemi. O čtyři dny později se výsledky testů vrátily jako negativní - po rakovině tam nebylo ani stopy. Když jsem tu novinu slyšela, zaplavil mě vítězný pocit.

Lékaři se odmítali vzdát; aby rakovinu našli, chtěli udělat biopsii lymfatických uzlin. Zpočátku mi mé nově nabyté vědomí sebe sama velelo vzdorovat: „Ne, *nebudeme* dělat žádné další testy protože tohle je mé tělo a já už *vím*, že *nic nenajdete!*“

Nadále však trvali na svém a připomínali mé rodině stav, ve kterém mě před pouhými několika dny přijímali. Nakonec jsem svolila, ačkoli jsem si byla naprosto jistá, že nic nenajdou. Také jsem si uvědomila, že když přetrumfnu všechny lékařské testy kterým mě podrobí, přinese mi to pocit vítězství.

„Dělejte, co potřebujete,“ ustoupila jsem, „ale chci, abyste věděli, že to děláte jen proto, abyste přesvědčili sami sebe, protože já už výsledky znám.“

Dali mi několik dní, abych nabrala sílu na biopsii lymfatických uzlin, což je menší operace. Krátce před zákrokem mě poslali na oddělení radiologie. Radiolog měl najít největší uzlinu a označit místo na kůži, aby tam potom chirurg vedl řez.

Když jsem ležela na stole v radiologické laboratoři, všimla jsem si, že mé předchozí snímky ze dne, kdy mě přijali do nemocnice, jsou připnuté na světelné tabuli, aby bylo vidět, kde všude se nádory nacházejí. Na snímcích radiolog viděl krk plný nateklých uzlin a nádorů, a tak mi přiložil ultrazvukový snímač vzadu na krk, na spodní okraj lebky. Potom mi jím jezdil po stranách krku a nakonec nahoru a dolů po přední straně krku. Viděla jsem, jak se mu ve tváři objevuje zmatek a údiv.

Vrátil se ke světelné tabuli, znovu se zadíval na předchozí snímky a pak přešel opět ke stolu, na kterém jsem ležela. Zeptal se, jestli mi může prohlédnout podpaží. Svolila jsem, ale když přístrojem projel i tuto oblast, stále vypadal zmateně. Potom mi zkontroloval hrudník, záda a břicho.

„Je všechno v pořádku?“ zeptala jsem se.

„Jsem z toho zmatený,“ odpověděl.

„Proč? Nějaký problém?“ Měla jsem představu, co se asi tak může stát.

„Omluvte mě na minutku,“ požádal.

Pak přešel k nedalekému telefonu a já jsem slyšela, jak mluví s mým onkologem.

„Nerozumím tomu. Mám snímky, na kterých je patrné, že lymfatický systém pacientky byl přede dvěma týdny plný nádorů, ale teď v jejím těle nemůžu najít jedinou uzlinu natolik velkou, aby v ní rakovina vůbec mohla být.“

Po tváři se mi rozlil úsměv, a když se radiolog vracel ke stolu, posadila jsem se a povídám: „Fajn, takže asi můžu jít.“

„Ne tak rychle,“ zadržel mě. „Váš onkolog *trvá* na tom, abych našel uzlinu vhodnou pro biopsii, protože prostě není možné, že byste v těle žádnou rakovinu neměla. Rakovina takhle nemizí. Budu muset najít nějakou uzlinu, ke které je snadný přístup, například na krku.“

Našel mi na krku uzlinu a označil ji, ačkoli nebyla zvětšená. Potom jsem šla na operaci, chirurg mi udělal malý řez na levě straně krku a vyndal mi jednu lymfatickou uzlinu.

Dělal to jen při lokálním umrtvení, a tak jsem byla plně při vědomí. Opravdu se mi nelíbil ten nepříjemný pocit na krku, když mi uzlinu vyřezával. Pořád si pamatuji pach pálicí se tkáně, když mi ránu kauterizoval. Říkala jsem si, že dovolit jim tento zákrok možná nakonec nebyl dobrý nápad. Nicméně výsledky znovu ukázaly, že po rakovině není ani stopy.

V tu chvíli jsem skutečně začala protestovat proti dalším testům a lékům, protože v hloubi duše jsem věděla bez jakékoli pochybnosti, že jsem se uzdravila. Také už jsem měla dost toho, abych

byla pořád jen zavřená v nemocnici. Chtěla jsem jít ven a začít znovu prozkoumávat svět, zvláště když jsem věděla, že se uzdravím. Lékaři odporovali a stále trvali na tom, že potřebuji další testy a další léky.

Opakovaně mi připomínali, v jakém stavu mě přijímali do nemocnice.

„K čemu mi to je, jestliže v mém těle nemůžete najít po rakovině ani stopu?“ ptala jsem se.

„Rakovinu sice nemůžeme najít, ale to ještě neznamená, že tam není. Nezapomeňte, že když jsme vás před pouhými pár dny přijímali, byla jste na umření,“ odpovídali.

Nakonec mi udělali pozitronovou emisní tomografii celého těla (PET), a když výsledky ukázaly, že tam žádná rakovina není, léčbu ukončili.

K velkému překvapení lékařů nebylo potřeba ani domluveného zákroku s plastickým chirurgem, který mi měl uzavřít léze na krku, protože rány se zhojily samy od sebe.

Devátého března 2006, pět týdnů poté, co mě přijali do nemocnice, jsem byla propuštěna. Mohla jsem chodit bez pomoci, podporu jsem potřebovala jen při chůzi po schodech. Byla jsem v tak euforickém stavu, že lékaři na mou propouštěcí zprávu napsali velkým písmem: „Propuštěna do domácího ošetření.

ŽÁDNÉ NAKUPOVÁNÍ ANI VEČÍRKY PO NÁSLEDUJÍCÍCH MINIMÁLNĚ ŠEST TÝDNŮ!

Ale já jsem neposlechla. O pouhý týden později, šestnáctého března, jsem šla na večeři do své oblíbené restaurace Jimmy's Kitchen oslavit se svými nejbližšími nový život. A o další týden později jsem byla na svatbě své kamarádky. Přátelé, kteří věděli, čím jsem si právě prošla, byli v šoku, když mě viděli tančit a s chutí popíjet šampaňské. Věděla jsem lépe než kdykoli předtím, že život se má žít radostně a bezstarostně.

I. Chronologický záznam Anitiny nemoci

(evidovaný v nemocnici Happy Walley, Hong Kong):

Na jaře 2002 si všimla tvrdé bulky nad levou klíční kostí. To bylo pochopitelně pro jejího lékaře alarmující znamení. Biopsie v březnu téhož roku potvrdila Hodgkinův lymfom. Stadium nemoci bylo označeno jako 2A (časná až střední/asymptomatická). Zdráhala se podstoupit konvenční terapii, hledala nejrůznější alternativní postupy. Nemoc v následujících dvou a půl letech pomalu postupovala. V roce 2005 se její zdravotní stav začal zhoršovat. Rakovina postihovala stále více lymfatických uzlin a ty se zvětšovaly. Vyvinuly se u ní také takzvané „B symptomy“..noční pocení, horečky, svědění kůže a podobně, což všechno ukazovalo na progresi nemoci. Také se jí na obou stranách hrudníku tvořil pleurální výpotek (nahromadění tekutin) a v průběhu roku 2005 bylo několikrát potřeba tekutinu odstranit, protože jí to bránilo v dýchání. O Vánocích roku 2005 se postup nemoci zrychlil a Anitin stav se výrazně zhoršil... Choroba se z oblasti krku a hrudníku rozšířila i do kůže a výsledkem byly veliké zanícené a nehojící se vředy. Nebyla schopna přijímat potravu a vstřebávat živiny, ztrácela na váze, byla výrazně unavená, atrofovaly jí svaly... a zhoršila se funkce ledvin.

Ráno 2. února již nebyla schopna vstát z postele. Celý obličej, krk a levou ruku měla nateklou jako balon. Oči byly tak napuchlé, že je nemohla otevřít... Důvodem byly masivně zduřelé lymfatické uzliny, které bránily žilní drenáži hlavy a krku. V důsledku masivního oboustranného pleurálního výpotku lapala po dechu, ačkoli měla k dispozici kyslíkovou masku. Anitin manžel a její maminka se cítili zcela bezmocní, zavolali na pomoc rodinného lékaře a ten jim nařídil okamžitý převoz do nemocnice.

Tam přivolali onkologa a toho Anita stav šokoval. Vzhledem k závažnosti situace povolali ještě jednoho onkologa a několik dalších specialistů, kteří se věnovali různým orgánovým systémům, jež vypovídaly funkci. Všichni se shodli, že bez intervence Anita nepřežije. Vzhledem k rozsáhlému selhání orgánů se chemoterapie jevila jako velice toxická, ale byla to jediná možnost. Té noci Anita podstoupila opakované vyšetření na MRI a CT, z hrudi jí byly odstraněny dva litry tekutiny, dostala tři ze sedmi chemoterapeutických léků* a byla umístěna na JIP. Tehdy Anita usnula a dostala se do stavu, který popisuje jako NDE (blízký stav smrti).

* Chemoterapeutický režim vyžadoval osm cyklů sedmi léků; každý cyklus měl trvat tři týdny.

II. Anitino dramatické uzdravení, poté co se vrátila z NDE

Večer 3. února se Anita probudila, posadila se a oznámila příbuzným, že bude v pořádku. Konverzovala s onkologem, kterého zmátl už samotný fakt, že ho poznala.

4. února se Anita dožadovala, aby jí byla odstraněna nazogastrická hadička, a slíbila lékařům, že bude jíst to, co jí přinesou, aby přibrala na váze. Z domova si nechala přinést přehrávač hudby.

5. února přivítala lékaře dotazem, jestli se nechtějí „připojit k oslavě; lékaři nakonec svolili, že ji 6. února propustí z JIP

Tou dobou většina otoků na krku a na hlavě ustoupila, masivně zvětšené uzliny začaly měknout a Anita byla poprvé schopna otočit hlavu. První cyklus chemoterapie skončil v polovině února. Plastický chirurg byl požádán, aby

a) udělal biopsii uzliny na krku,

b) voperoval kožní štěp do rány na krku a v podpaží.

Chirurg při vyšetření nedokázal najít žádnou zvětšenou uzlinu, a tak před biopsií, při které chtěl operovat i kožní štěpy, poslal Anitu na ultrazvukové vyšetření. Ani tam se však nepodařilo žádné patologicky zvětšené uzliny objevit. 27. února chirurg nakonec vyoperoval jednu uzlinu z pacientčina krku... a nenašel v ní žádné stopy rakoviny. Kožní vředy se zhojily samy od sebe, takže operace kožních štěpů již nebyla potřeba.

Onkologové souhlasili s propuštěním 9. března, po ukončení druhého cyklu. Anita 16. března oslavovala narozeniny v restauraci Jimmy's Kitchen a 26. března šla na svatbu, kde tančila a popíjela šampaňské...

Potom začala třetí cyklus. Všichni dospěli ke kompromisu, po šestém cyklu (26. června) udělali CT-PET snímkování, které ukázalo, že je pacientka zdravá, a tak od posledních dvou cyklů upustili.

Její uzdravení bylo rozhodně „pozoruhodné“. Na základě svých zkušeností a názorů několika kolegů nemohu připisovat její dramatické uzdravení chemoterapii. Podle toho, co víme o chování rakovinných buněk, uvažuji o tom, že něco (ne-fyzického... „informace“?) buď vypnulo zmutované geny, takže se přestaly projevovat, nebo jim dalo signál, aby naprogramovaly buněčnou smrt. Přesný mechanismus neznáme, ale je nepravděpodobné, že by to byl výsledek působení cytotoxických léků. Setkání s Anitou mě vede k tomu, že se budu nadále zabývat tímto fenoménem a pravou podstatou nás samých.

Toto je výtah z přibližně střední části knihy. V knize je nejprve znázornění jejího dětství až po počátky dospělosti, které prožila v různých kulturách a co vlastně mělo vliv na rozvoj její nemoci. V závěru knihy je popsáno podrobně, co si ze své zkušenosti odnesla a jaký to mělo vliv na život její i ostatních. Další kniha *Co když je to nebe* se zabývá filozofickými otázkami které jsou součástí přechodu z existence do vědomého prožívání života a odbouráním zažitých principů, které nás činí nešťastnými a nemocnými.

Anita Moorjani dělá přednášky po celém světě a vypráví o své zkušenosti, což byl vlastně její úkol, kvůli kterému se rozhodla vrátit zpět a uzdravit si tělo. Její příběh je evidován v databázi NDE (Near Death Experience) -

www.nderf.org, stejně jako tisíce jiných.